

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Β΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22
Β΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

19 ΜΑΪΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Β074

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: 90 ΛΕΠΤΑ

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα**
3. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για σχήματα, πίνακες, διαγράμματα κλπ.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (50 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Μανώλης Αναγνωστάκης, «Ποιητική»

– Προδίδετε πάλι την Ποίηση, θα μου πεις,
Την ιερότερη εκδήλωση του Ανθρώπου
Τη χρησιμοποιείτε πάλι ως μέσον, υποζύγιον
Των σκοτεινών επιδιώξεών σας
Εν πλήρει γνώσει της ζημιάς που προκαλείτε 5
Με το παράδειγμά σας στους νεοτέρους.

–Το τί δεν πρόδωσες εσύ να μου πεις
Εσύ κι οι όμοιοί σου, χρόνια και χρόνια,
Ένα προς ένα τα υπάρχοντά σας ξεπουλώντας
Στις διεθνείς αγορές και τα λαϊκά παζάρια 10
Και μείνατε χωρίς μάτια για να βλέπετε, χωρίς αφτιά
Ν' ακούτε, με σφραγισμένα στόματα και δε μιλάτε.
Για ποια ανθρώπινα ιερά μάς εγκαλείτε;

Ξέρω: κηρύγματα και ρητορείες πάλι, θα πεις.
Ε, ναι λοιπόν! Κηρύγματα και ρητορείες. 15

Σαν π ρ ό κ ε ς πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις

Να μην τις παίρνει ο άνεμος.

Ερώτηση:

A1. α) Να εντοπίσετε στο ποίημα τις δύο διαφορετικές απόψεις που διατυπώνονται για τον ρόλο και τη λειτουργία της ποίησης. Τεκμηριώστε. (μον.15)

A1. β) Να συγκρίνετε το ύφος με το οποίο παρουσιάζεται κάθε μία από τις δύο διαφορετικές απόψεις. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μον. 10)

Αντόν Τσέχωφ, «Θείος Βάνιας» (απόσπασμα)

ΒΟΪΝΙΤΣΚΙ: Δος μου κάτι! Ω Θεέ μου!...Είμαι σαρανταεφτά χρονών. Αν ζήσω ως τα εξήντα, μου μένουν ακόμα δεκατρία χρόνια. Είναι πολλά! Πως θα περάσω αυτά τα δεκατρία χρόνια; Τι θα κάμω; Με τι θα τα γεμίσω; Δεν καταλαβαίνεις!...(Σφίγγει σπασμωδικά το χέρι του Αστρόφ). Δεν καταλαβαίνεις!... Αν μπορούσε κανείς να ζήσει τ' απομεινάρια της ζωής του κάπως αλλιώς, μ' ένα νέο τρόπο... Να ξύπναγε κανείς ένα ήσυχο, φωτεινό πρωινό και να 'νιωθε πως ξαναρχίζει μια καινούρια ζωή, πως το παρελθόν ξεχάστηκε κι έσβησε σαν καπνός... (Κλαίει). Ν' αρχίσω μια καινούρια ζωή... Πες μου, πώς ν' αρχίσω;... Με τι ν' αρχίσω;

[...]

ΑΣΤΡΟΦ: *(φωνάζει θυμωμένος)*. Πάψε επιτέλους! *(Μαλακώνει)*. Εκείνοι που θα 'λθουν εκατό-διακόσια χρόνια ύστερ' από μας – και θα μας περιφρονούνε γιατί ζήσαμε τη ζωή μας τόσο κουτά, τόσο άχαρα - εκείνοι, ίσως ανακαλύψουνε τον τρόπο να 'ναι ευτυχισμένοι... Αλλά εμείς... Για σένα και για μένα μονάχα μια ελπίδα υπάρχει. Η ελπίδα πως, όταν θ' αναπαυόμαστε μέσα στα κιβούρια μας, ίσως τότε να μας επισκέπτονται ευχάριστες οπτασίες. *(Αναστενάζει)*. Ναι, αδελφέ μου, μέσα σ' όλη αυτή την περιφέρεια, δυο άνθρωποι υπήρξανε διανοούμενοι και καθώς πρέπει: εγώ κι εσύ. Αλλά μέσα σε δέκα χρόνια, αυτή η ρουτινιέρικη, η ταπεινή και ασήμαντη επαρχιακή ζωή, μας έπνιξε κι εμάς. Η σαπίλα και η βρομιά της δηλητηρίασε το αίμα μας. Κι έτσι καταντήσαμε κι εμείς μικροί, ταπεινοί, ασήμαντοι, όπως όλοι.[...]

ΒΟΪΝΙΤΣΚΙ: *(Στη Σόνια, χαϊδεύοντας τα μαλλιά της)*. Παιδί μου, πόσο πονάει η καρδιά μου! Αχ, αν ήξερες πόσο πονάει η καρδιά μου!

ΣΟΝΙΑ: Τι να κάνουμε; Πρέπει να ζήσουμε! *(Παύση)*. Θα ζήσουμε θείε Βάνια! Θα ζήσουμε πολλές-πολλές μέρες αράδα κι ατέλειωτα βράδια. Θα υποφέρουμε υπομονετικά τις δοκιμασίες που μας στέλνει η μοίρα. Εμείς θα δουλεύουμε για τους άλλους και τώρα και στα γεράματά μας – χωρίς ξεκούραση. Κι όταν έρθει η ώρα μας, θα πεθάνουμε ήσυχα-ήσυχα, χωρίς κανένα παράπονο. [...] Και τότε κι εγώ κι εσύ, θείε μου αγαπημένε, θα δούμε τη ζωή φωτεινή, χαρούμενη, ωραία. Θα χαιρόμαστε τότε και θα κοιτάζουμε πίσω τα τωρινά μας βάσανα και τις πίκρες με καλοσύνη, με χαμόγελο – και θ' αναπαυτούμε.[...]

Ερώτηση:

A2. α) Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε τέσσερα (4) χαρακτηριστικά της επαρχιακής ζωής στη Ρωσία του τέλους του 19^{ου} αιώνα. Δικαιολογήστε. **(μον.10)**

A2. β) Να εξηγήσετε πώς ο τρόπος ζωής στη ρωσική επαρχία επηρεάζει την ψυχολογική κατάσταση των ανθρώπων. Τεκμηριώστε. **(μον.15)**

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ **(50 ΜΟΝΑΔΕΣ)**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Όνειρο στο κύμα» (απόσπασμα)

[...] Εντοσούτω όσον αθώς και αν ήμην, η περιέργεια δεν μου έλειπε. Και ανερριχήθην πάλιν σιγά-σιγά προς τα επάνω και εις την κορυφήν του βράχου, καλυπτόμενος όπισθεν των θάμνων· έκυψα να ίδω την κολυμβώσαν νεάνιδα.

Ήτον απόλαυσις, όνειρον, θαύμα. Είχεν απομακρυνθή ως πέντε οργυιάς από το άντρον, και έπλεε, κ' έβλεπε τώρα προς ανατολάς, στρέφουσα τα νώτα προς το μέρος μου. Έβλεπα την αμαυράν και όμως χρυσίζουσαν αμυδρώς κόμην της, τον τράχηλόν της τον εύγραμμον, τας λευκάς ως γάλα ωμοπλάτας, τους βραχίονας τους τονρευτούς, όλα συγχεόμενα, μελιχρά και ονειρώδη εις το φέγγος της σελήνης. Διέβλεπα την οσφύν της την ευλύγιστον, τα ισχία

της, τας κνήμας, τους πόδας της, μεταξύ σκιάς και φωτός, βαπτιζόμενα εις το κύμα. Εμάντευα το στέρνον της, τους κόλπους της, γλαφυρούς, προέχοντας, δεχομένους όλας της αύρας τας ριπάς και της θαλάσσης το θείον άρωμα. Ήτο πνοή, ίνδαλμα αφάνταστον, όνειρον επιπλέον εις το κύμα· ήτον νηρηίς, νύμφη, σειρήν, πλέουσα, ως πλέει ναυς μαγική, η ναυς των ονείρων... [...]

Και πάλιν δεν εχόρταινα να βλέπω το όνειρον... Αίφνης εις τας ανάγκας του πραγματικού κόσμου μ' επανέφερεν η φωνή της κασίκας μου. Η μικρή Μοσχούλα ήρχισεν αίφνης να βελάζη!... [...]

Είδα το εύμορφον σώμα να παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εις τον βυθόν του πόντου ή εις τον αφρόν του κύματος, εγγύτερον του θανάτου ή της ζωής· εβυθίσθην, ήρπασα την κόρην εις τας αγκάλας μου, και ανήλθον.

Καθώς την είχα περιβάλει με τον αριστερόν βραχίονα, μου εφάνη ότι ησθάνθην ασθενή την χιλιαράν πνοήν της εις την παρειάν μου. Είχα φθάσει εγκαίρως, δόξα τω Θεώ!... Εντούτοις δεν παρείχε σημεία ζωής ολοφάνερα... Την ετίναξα με σφοδρόν κίνημα, αυθορμήτως, διά να δυνηθή ν' αναπνεύση, την έκαμα να στηριχθή επί της πλάτης μου, και έπλευσα, με την χείρα την δεξιάν και με τους δύο πόδας, έπλευσα ισχυρώς προς την ξηράν. Αι δυνάμεις μου επολλαπλασιάζοντο θαυμασίως.

Ησθάνθην ότι προσεκολλάτο το πλάσμα επάνω μου· ήθελε την ζωήν της· ω! ας έζη, και ας ήτον ευτυχής. Κανείς ιδιοτελής λογισμός δεν υπήρχε την στιγμήν εκείνην εις το πνεύμα μου. Η καρδιά μου ήτο πλήρης αυτοθυσίας και αφιλοκερδείας. Ποτέ δεν θα εζήτουν αμοιβήν!

Επί πόσον ακόμη θα το ενθυμούμαι εκείνο το αβρόν, το απαλόν σώμα της αγνής κόρης, το οποίον ησθάνθην ποτέ επάνω μου επ' ολίγα λεπτά της άλλως ανωφελοούς ζωής μου! Ήτον όνειρον, πλάνη, γοητεία. [...] Ήμην ο άνθρωπος, όστις κατώρθωσε να συλλάβη με τας χείρας του προς στιγμήν έν όνειρον, το ίδιον όνειρόν του...

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Έρωσ – Ήρωσ» (απόσπασμα)

Δεν ήτο πλέον ψέμα, ήτον αλήθεια. Ο Γιωργής έπλεε με την βάρκαν του και με τον Σιγουράντσαν. Έπλεε και μετέφερε την Αρχόντω, με την μητέρα της και με τον γαμβρόν, την ώραν της αυγής. Τους μετέφερεν εις την Σηπιάδα άκραν, εις τα χωρία του γαμβρού, εις τα σπίτια του, εις τα νοικοκυριά του.

Και πάλιν ημπορεί να ήτον ψέμα, τίς δύναται να είναι βέβαιος; Ήτο όνειρον μαγικόν, απαίσιον και τρομερόν, όνειρον το οποίον έβλεπε με ανοικτά τα μάτια. Κ' εσφαλούσε τα μάτια και ακόμη το έβλεπε. [...]

Ο άνεμος εδυναμώνε. Τάχα δεν ημπορούσε να δυναμώση αρκετά, ώστε μ' ένα σαγανίδι ν' αναποδογυρίση την ασαβούρωτην βάρκαν;

Μ' ένα σαγανίδι μόνον. Με μικράν ανεπιτηδειότητα του Σιγουράντσα εις το τιμόνι, μ' ελαφράν απροσεξίαν του Γιωργή εις το πανί.

Και τότε όλα θα έπλεαν εις την θάλασσαν... όλοι θα έπεφταν εις το κύμα. Ο γαμβρός θα επήγαινε μολύβι εις τον πάτον, χερσαίος, αθαλάσσωτος άνθρωπος. Την γρια-Μαρουδίτσαν ας την εγλύτωνεν, αν ήθελεν, ο Σιγουράντσα. Ο Γιωργής θα εγλύτωνε την Αρχόντω κολυμβών. «Κ' εσένα να γλυτώσω, κορμί μ' αγγελικό».[...]

Να δράξη την Αρχόντω από τον βραχίονα... από την μασχάλην... όχι, από την μέσην. Και έπλεεν ήδη, έπλεε κ' εκολυμβούσε μαζί της. Διά μίαν φοράν ας γίνη γλυκιά η πικρή και αλμυρά θάλασσα.

Έφευγεν, έφευγεν ως δελφίνι, εφύσα κ' εξέρνα το νερόν ως φάλαινα, και προέβαλλε κοπτερόν τον βραχίονα ως ξιφίας. Έπλεε με τον δεξιόν βραχίονα, κ' εσφιχταγκάλιαζε την νέαν με τον αριστερόν. Άνω την κεφαλήν της, άνω. Ν' αναπνήη το δακτυλιδένιο στοματάκι της... «Μη φοβάσαι, αγάπη μου!» Και μικρόν κατά μικρόν θα εξετοπίζετο οργυιάς και οργυιάς... θα εζύγωνε, θα επλησίαζεν εις την ξηράν. «Τώρα, τώρα, εφτάσαμε, ψυχή μου». Κανέν δυστύχημα δεν έμελλε να συμβή. Όλος ο κόσμος θα εσώζετο. «Εζαλίσθης, ψυχή μου; Όλα καλά τώρα. Επνίγη κανείς; Όχι, αφού εγλύτωσες συ». Ω, πώς θα έπεφταν αφανισμένοι, μισοπνιγμένοι, στάζοντες θάλασσαν, επάνω εις την άμμον. Αναπλασμένοι και αναβαπτισμένοι. Νέος Αδάμ και νέα Εύα, φέροντες τους χιτώνας θαλασσοβρεγμένους κολλητά εις την επιδερμίδα των, περισσότερον παρά γυμνοί.[...]

Τέλος, αναποδογύρισε την βάρκαν; Έπνιξε τους επιβάτας; Την έσωσεν εκείνην;

Δεν ισχύει τηλαισθησία ούτε τηλεπάθεια, διά να ζητήσωμεν τας ψήφους των αναγνωστών, νοερώς, ακαριαίως, ουδέ Κοινοβουλίου τέμενος είναι παρ' ημίν ιερόν, αλλά ναός Ευβουλίας. Πας συγγραφεύς υποτίθεται ότι αντιπροσωπεύει την μέσην κρίσιν και το μέσον αίσθημα των αναγνωστών του. Δεν την αναποδογύρισε, δεν τους έπνιξε. Ολίγον ακόμη ήθελε διά να το κάμη, αλλά το ολίγον αυτό έλειπεν.

Έξαφνα είδε νοεράν οπτασίαν, την μορφήν της μητρός του της Μπούρμπαινας, εναέριον, παλλομένην. Ετράβα τα μαλλιά της κλαίουσα και του έλεγε: «Αχ! γυιέ μου! γυιέ μου! Τ' είν' αυτό που θα κάμης;»

Έκαμε κρυφά το σημείον του Σταυρού επί της καρδίας, από μέσα από το υποκάμισον του. Ενθυμήθη και είπε τρεις φορές το «Κύριε Ιησού Χριστέ», οπού του το είχε μάθει, όταν ήτο μικρός, η μήτηρ του, και αυτός έκτοτε το είχε ξεχάσει.

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Άπαντα* (επιμ. Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος),
Αθήνα, Δόμος, 1984, σσ. 165-182.

Ερώτηση:

B1. α) Και στα δύο διηγήματα κυριαρχεί το ονειρικό στοιχείο. Να εντοπίσετε το στοιχείο αυτό σε κάθε κείμενο και να εξηγήσετε πώς αυτό διαφοροποιείται στο δεύτερο κείμενο σε σύγκριση με το πρώτο. Τεκμηριώστε. **(μον.30)**

B.1 β) Να εντοπίσετε δύο (2) αφηγηματικούς τρόπους σε κάθε διήγημα με τη χρήση των οποίων παρουσιάζεται το θέμα του έρωτα. Δικαιολογήστε. **(μον.20)**

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ